

22e jaargang no. 3
September 2003

Gildebrief

DE GILDEBRIEF

DE GILDEBRIEF

De Gildebrieff is het verenigingsblad van Het Gilde Vrijwillige Molenaars (GVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december. De oplage is 2200 stuks.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrieff te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactieadres verkrijgbaar.

Bestuur van het GVM

H.C. (Hein) Steinz, voorzitter
Dorpsweg 94 8051 XW Hattem, tel. 038-4445446
06-51704692, voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

M. (Mark) Dwarswaard, secretaris
Hogeweg 91 bestuur@vrijwilligemolenaars.nl
5751 KX Deurne, tel. 0493-310232 of 06-22937601

W.H. (Wouter) de Wekker, penningmeester
Hinkenkamp 43 7963 DD Ruinen tel. 0522-472545,
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

A. (Andreas) de Vos, contacten afdelingen, molendag, jeugd
Meijersloot 35
1831 EB Koedijk, tel. 072-5617648.
Afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

P.A.M. (Petro) van Doorne, opleidingen
Steenakker 44, 6651 JE Druten, tel. 0487-515643
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

P.J.M. (John) Houben (Arbo en Haccp)
Korhoenderveld 89, 5431 HC Cuyk, tel. 0485-320994
arbo@vrijwilligemolenaars.nl

J.G.J. (Joyce) Beneker (Biotoop)
Skagerak 352, 2133 DX Hoofddorp, tel. 023-5634193
biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

A.(Bert) van Uffelen. Examencoördinator
Bittervoorn 20 7908 VH Hoogeveen, tel.0528-271991
examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie

B.A. (Boudewijn) van Weel
Nwe Bussummerweg 92 12772 CK Huizen, tel 035-5251695 ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Rekeningnummer GVM

Postbank (giro) 2144780 ten name van
Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Steunpunt Molenbiotoop:

De Hollandsche Molen (E-mail adres DHM@molens.nl)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel. 020- 6238703
telefax 020-6383319

Gildeverzekeringen

Contactpersoon: J. (Jan) van Loenen
Arendshorst 34 3772 RV Barneveld, tel 0342-400630
verzekeringen@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole

Contactpersoon: L.J. Tiggelman
Livius 7, 3962 KD Wijk bij Duurstede, tel. 0343 - 57 56 84

Redactie Gildebrieff

T. (Thijs) van Hoof, W.(Willem) Hurkmans, G.J.(Gerrit) Pouw,
H.C. (Hein) Steinz.

Redactieadres

W. (Willem) Hurkmans, Leliestraat 132
8012 BV Zwolle, tel 038-4214674
redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Gilde verzendingen

H.P.A.(Hub) van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9 5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

IN DIT NUMMER

pagina

Bestuursmededeling	1
De Schepschijf (1)	1
Op reis met Gijs Een zoektocht naar molens en hun verhaal (7)	6
Herkent u dit ?	10
De brandweer, molens en hulpverlening	11
Kleine berichten en mededelingen	12
Brief De Hollandsche Molen	16
Bestel- en aanmeldingsformulier	18
Bericht van de lesstofcommissie	19

Bij de foto's op het omslag:

Voorblad: Een echte Zeeuwse molen met een witte romp en een lage stelling. Het is molen "De Korenbloem" te Scherpenisse gebouwd in 1872 door W. Dijkman. De vlucht is 21.10 m.

Achterblad: Molen "De Haan" te Brouwershaven gebouwd in 1724 een molen dus van respectabele leeftijd. Geplaatst op de vestingwal, alwaar hij een markant punt vormt in het landschap.

Kopij voor het volgende nummer moet vóór

1 November 2003

in het bezit zijn van de redactie

Allerhande informatie via onze website:

www.vrijwilligemolenaars.nl

Bestuursmededeling

Tijdens de laatst gehouden ledenvergadering zijn maar liefst drie nieuwe bestuursleden toegetreden tot het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Inmiddels heeft het bestuur in de bestuursvergadering van april de functies verdeeld. Met deze brief willen wij u die aan u bekend maken.

Hein Steinz	voorzitter en PR - voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl
Mark Dwarswaard	secretaris en examens - secretaris@vrijwilligemolenaars.nl tevens - bestuur@vrijwilligemolenaars.nl
Wouter de Wekker	penningmeester - penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl
Andreas de Vos	afdelingscoördinator - afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl
Petro van Doorne	opleidingscoördinator - opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl
Joyce Beneker	biotoop zaken - biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

John Houben

Arbo en hygiëne - arbo@vrijwilligemolenaars.nl

Bert van Uffelen blijft de examencoördinator van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Binnen het Gildebestuur is Mark dus zijn contactpersoon. Het e-mailadres van Bert blijft examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl.

Ook de biotoop wordt gecoördineerd buiten het bestuur. Joyce zal binnen het bestuur de contactpersoon zijn. De nieuw gevormde "Biotoopcommissie", wordt bezet door Rien van Schaijk en Huub van Est. Hun e-mailadres luidt: h.p.a.van.est@planet.nl. Later zult u hierover in de Gildebrief nog uitgebreider geïnformeerd worden.

Het bestuur hoopt u met deze gegevens voorlopig echter voldoende geïnformeerd te hebben.

Namens het bestuur van het
Gilde van Vrijwillige Molenaars
Mark Dwarswaard, secretaris

De Schepschijf (1)

Door Peter de Moes
Tekeningen Gerrit Pouw

Dit is het eerste deel uit een serie van twee artikelen over de schepschijf. Daarmee wordt eindelijk voldaan aan een oude belofte. Want in de Gildebrief van 15 December 1991 (dat is zó lang geleden dat niemand het nog weet!) stond op pag. 22 de verzuchting "Wat is dan wel een schijfmolen?" Een uitleg kwam er niet. De lezer werd gevraagd de nieuwsgierigheid te bedwingen en nog "even geduld" te hebben. Want veel verder dan: "een schijfmolen is een poldermolen met een schepschijf i.p.v. een scheprad", kwam men toen niet. Eerst moesten er betere gegevens boven water komen om er meer over te kunnen vertellen. Dat is dan eindelijk gebeurd en er is nu zelfs materiaal voor twee artikelen. De meeste en belangrijkste informatie kwam uit het archief van de Stichting Molendocumentatie in Amsterdam, kortweg de SMD. De vragensteller heeft zich overigens nooit meer gemeld...

Het scheprad

Met behulp van het scheprad heeft men, met name in Noord- en Zuidholland, polders droog gehouden en meren en veenplassen drooggemalen. Later hielp de vijzel, met zijn grotere opvoerhoogte, mee. Zonder het scheprad zou de zee gewonnen hebben, zou de kaart van West Nederland een heel stuk smaller zijn geweest en zou bijvoorbeeld het Noordzeestrand zo'n beetje bij Woerden zijn begonnen...

Zover kwam het niet! In 1407 maalt de eerste windwatermolen. In 1450 malen er ca 40, in 1500 is dat aantal gegroeid tot 170. (Dit volgens een opsomming door Bicker-Caarten in "Middeleeuwse watermolens in Hollands polderland". Het zullen er in werkelijkheid veel meer zijn geweest).

Het zullen er duizenden worden. In het begin zal er wel

zijn geëxperimenteerd met de juiste vorm van het scheprad en met de overbrenging naar het gevlucht, maar we kunnen aannemen dat het scheprad al vrij snel zijn juiste constructie qua diameter, breedte, afschot, enz. had gekregen. Vóór 1500 kon men voor iedere polder een geschikt scheprad berekenen. Het scheprad, aangedreven door wind, duwde veel water met kracht de polder uit. De benodigde opvoerhoogte bedroeg doorgaans niet meer dan 80 cm à 1m. Toen waren de bedijkte polders nog niet te ver ingeklonken. Het scheprad was een groot succes.

Maar in de loop van de tijd, na zeg maar 200 jaar bemaalen waren de gewone polders zo ver ingeklonken dat de relatief kleine opvoerhoogte van het scheprad in het geding begon te komen. Om de metersdiepe droogmakerijen droog te houden maakte men trouwens al gebruik van twee- drie- en viergangen schepradmolens. Ruwweg gesteld: de opvoerhoogte van een scheprad bedroeg met moeite $\frac{1}{4}$ van de diameter. D.w.z. een scheprad van 6 meter diameter haalde 1,5 m. In de eerste eeuwen was het belangrijker om veel water uit te malen en niet om het hoog op te voeren.

Andere en van oorsprong oudere schepraderen kunnen wel hoger opvoeren. Bijvoorbeeld de schepschijf...

Vitruvius

De Romeinen kenden het scheprad ook. Het zag er alleen anders uit.

De Romeinse architect Vitruvius beschreef in ± 20 voor Chr. als eerste de wateropvoerwerktuigen die men in zijn tijd kende: het trommelrad, de ketting met emmers, de noria, de waterschroef en de waterpomp.

De waterpomp van Ctesibius, de schroef van Archimedes (de tonmolen) en de noria waren van Griekse oorsprong en bestonden in Vitruvius' tijd al een paar honderd jaar. Een noria is een door stromend water gedreven rad met emmers of kruiken langs de omtrek. Het trommelrad (scheprad) en de emmerketting moeten

de Assyriërs al hebben gekend. Op een opgegraven kleitablet uit 1300 voor Christus staat in spijkerschrift: "Hij die het tredrad van het scheprad bedient krijgt een vergoeding". Het scheprad is dus van een zeer eerbiedwaardige leeftijd! Maar het heeft er niet altijd hetzelfde uit gezien. Vitruvius beschrijft het scheprad als volgt:

"Het waterscheprad (of trommelrad) schept makkelijk een groot volume op. Op de draaibank wordt een as vervaardigd. De einden worden met ijzeren banden versterkt. Het midden omsluit men met een rad van onderling verbonden planken. Men plaatst de as op palen die onder de einden van de as ook met ijzer zijn bekleed. In de holte van het rad brengt men acht planken overdwars aan, zó dat ze de as en de buitenmantel van het rad raken en het rad in gelijke compartimenten verdelen. Rondom de buitenrand worden planken vastgezet met een opening van een halve voet, om het water op te vangen. Verder hakt men aan één zijde nabij de as gaten, in elk compartiment één. Wanneer het geheel is geteerd, zoals dat bij schepen gebeurt, wordt het rad door mannen rondgedraaid. Door de openingen in de buitenrand schept het rad water op en geeft dit weer af via de gaten bij de as. Hieronder is een houten bekken geplaatst dat in verbinding staat met een goot. Dit rad levert een massa water voor het bevoeien van tuinen of het bijmengen in zoutpannen."

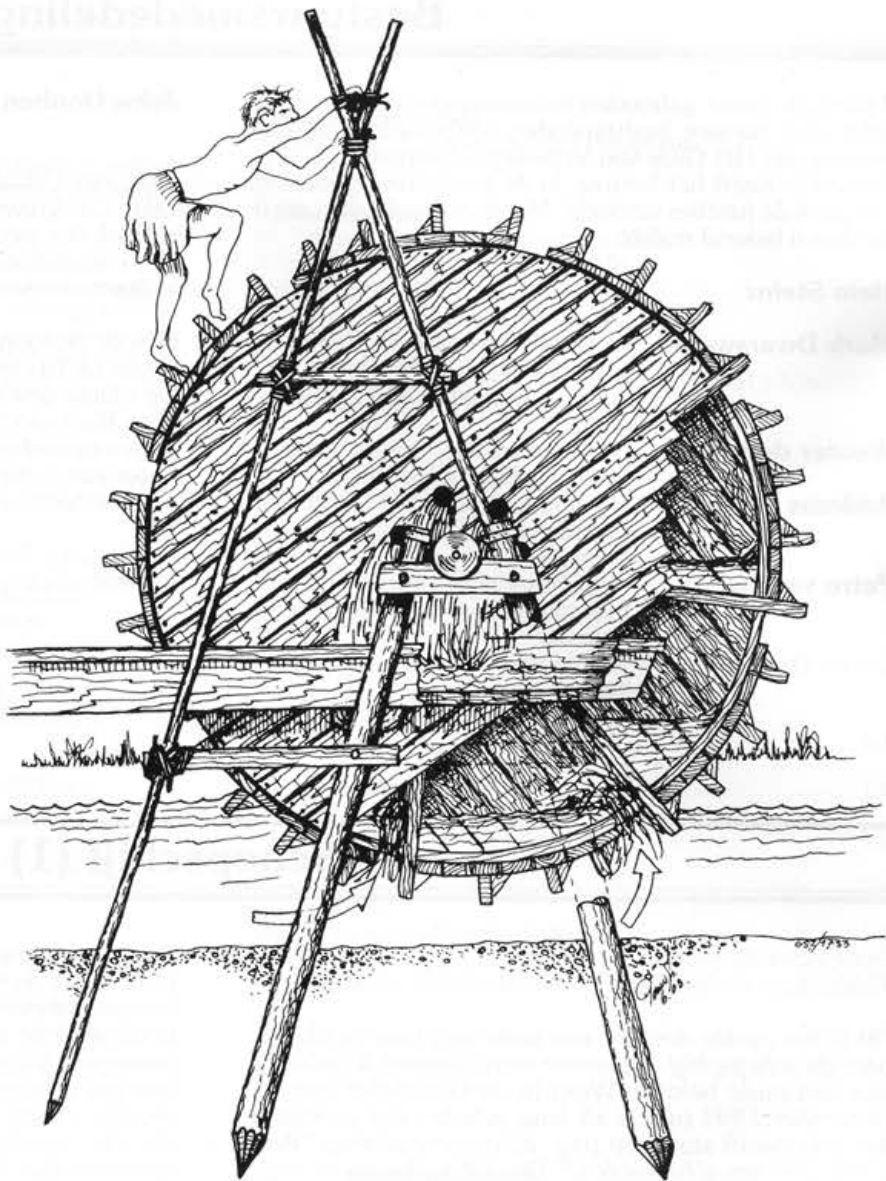
Vitruvius leverde er geen tekening bij, maar aan de hand van de beschrijving is er wel iets van te maken. (tekening1)

Op die tekening zien we dat dit rad het water optilt tot boven de as, ofwel de halve diameter. Het is het principe van de latere schepschijf! Hij tilt het water tweemaal zo hoog op als ons scheprad, dat immers niet hoger komt dan $\frac{1}{4}$ van de diameter!

Ruim 1700 jaar later, om precies te zijn in 1744, toen de viergang schepradmolens de Water-graafsmeer onder Amsterdam niet langer droog kon houden greep men terug (wellicht zonder het te weten) naar het oude principe dat Vitruvius had beschreven. De viergang met schepraderen werd een tweegang met schepschijven! Want zo was men inmiddels het trommelrad gaan noemen. Maar voordat het in Amsterdam zover was, ging er wel het een en ander aan vooraf. Daarom eerst iets over de geschiedenis van de schepschijf: de (her)uitvinding, de ontwikkeling en de mislukkingen.

Willem Wheler

In het boek van Bernard Belidor, "Architectura Hydrolique", uit 1740, staat een tekening, die al veel ouder moet zijn. (tekening 2). Het ziet eruit als een gewoon onderslagrad, door water aangedreven, maar waarop vier spiraalvormige pijpen zijn gemonteerd. Via de openingen langs de buitenrand scheppen de buizen water

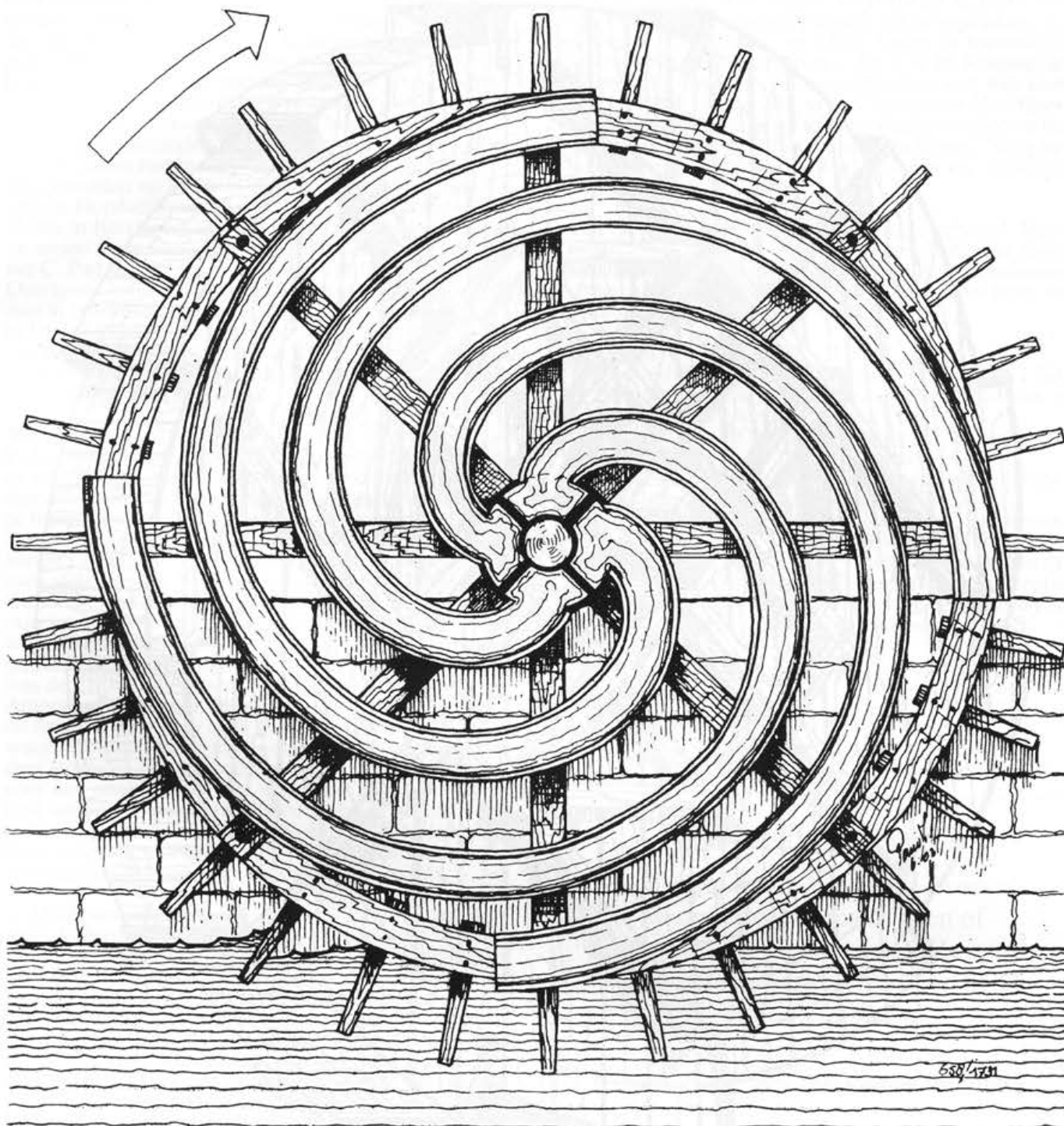
Tek.1 Romeins scheprad, de antieke voorloper van de schepschijf. Het is aan beide zijden gesloten en verdeeld in 8 compartimenten. Via de 8 openingen langs de buitenrand stroomt er water in de compartimenten, dat er door de openingen boven de as weer uitloopt. De opvoerhoogte is de helft van de diameter van het rad. Tekening naar de beschrijving van de Romeinse architect Vitruvius.

op, dat vervolgens in een wat lange spiraal naar het middelpunt loopt. Een slim idee, want daarmee wordt de hefboomwerking of het moment gaandeweg lichter. Rond de as 4 uitstroomgaten.

Door de vreemde omweg naar de as komt het opgenomen water pas na $\frac{3}{4}$ slag van het rad weer naar buiten. En bovendien nog heel weinig ook, maar wel de halve diameter hoog. Als dit rad bijvoorbeeld vier meter groot was, kwam het water twee meter omhoog. En dat kan een gewoon scheprad van vier meter beslist niet! Maar een polder bemalen met dit rad, ook niet. Een edelman uit Engeland, Willem Wheler ("Willem" en niet "William", misschien was hij van Nederlandse afkomst) experimenteert in de jaren '30 van de 17e eeuw met schepschijven. Het is mogelijk dat hij Vitruvius had gelezen, ofwel het principe van tekening 2 kende.

Hoe dan ook, in Juni 1639 krijgt hij octrooi op "verscheidene inventiën", om water zowel tot grote als tot middelmatige hoogten op te brengen, aan te drijven door "man, peert ofte wind". (Doorman).

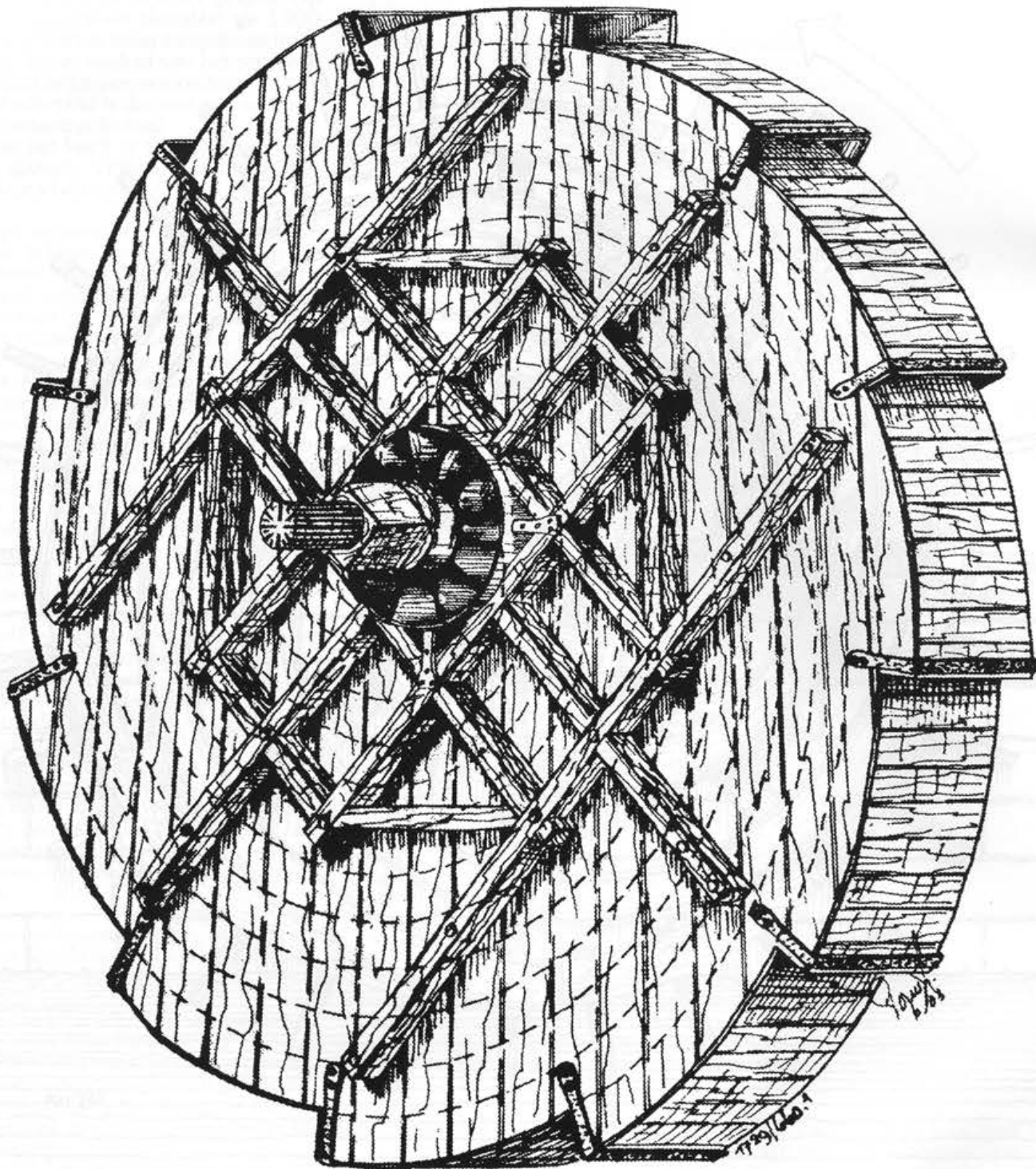
Tek.2. Door water gedreven scheprad met 4 spiraalvormige buizen, de openingen langs de buitenrand. Door deze openingen stroomt er water de buizen in, dat door de draaiing van het rad wordt opgevoerd en rond de as weer naar buiten komt. Tekening naar het origineel uit "Architectura Hydrolique" van Bernard Belidor

In verband met dit octrooi schreef een zekere Jan Barentsz. Westerdyck omstreeks 1645 een boek over de schepschijven van Wheler, inclusief enkele tekeningen.

Op de begeleidende tekeningen staat een aantal schepschijven afgebeeld. Ze hadden allemaal 12 spiraalvormige schoepen, waren ca 50 cm breed, maar de diameters waren verschillend. Afhankelijk van die diameter konden de diverse schijven het water 3.40 m, 1.60 m, 80 cm en 30 cm opvoeren. De hoek waarover het rad moest draaien voordat een schoep het water loosde, varieerde van 270 tot 90°, afhankelijk van de opvoerhoogte. (tekening 3)

Leiden

Over praktische toepassingen van Whelers schepschijven zijn er twee toepassingen bekend, die allebei mislukten. Eerst kwam de stad Leiden op negatieve wijze in het nieuws. Wat was het geval. Aan de Slaagsloot, bijgenaamd "stinksloot", stond een windmolen, die voor een betere doorstroming van het smerige Leidse grachtenwater moest zorgen. (Dat was hard nodig in die tijd, want men had toen nog geen vuilnisbakken, geen W.C.'s en ook geen hygiënische voorschriften, iedereen loosde de pot rechtstreeks in de Leidse grachten, dat men ook als drinkwater gebruikte).

Tek.3. Een schepschijf van Wheler. Het rad heeft een diameter van 6.80 meter, heeft 12 spiraalvormige schoepen en is 47 cm breed. Het water komt via de 12 openingen langs de buitenrand naar binnen, wordt door het draaiende rad naar het midden getransporteerd, waar het rond de as door 12 kleine openingen wordt geloosd.
Tekening naar het origineel uit het boek van J.B.Wes terdijk, 1645.

Omstreeks 1640 verbeterde men "iets" aan die molen, wat men "van elders" had afgekeken. Het resultaat van dat iets moet als twee druppels water op de schepschijf van Wheler hebben geleken, want hij deed de stad een proces aan. Wheler eiste op grond van zijn octrooi een flinke schadeloosstelling en vernietiging van zijn nagemaakte werk. De zaak werd in der minne geschikt.

De stad Leiden betaalde hem 300 gulden (vermenigvuldigd dat voor vandaag maar met minstens 100) en tevens

mocht Wheler de werking van de schepschijf aan de Slaagsloot verbeteren.

Dat had blijkbaar weinig of geen resultaat. Wheler verdwijnt (tijdelijk) uit het nieuws. Korte tijd later, in 1644, kregen de molenmakers vader en zoon J.Jansz. Vyze laar uit Edam de opdracht een nieuwe schepradmolen aan de Slaagsloot te leveren. Waarom juist deze Vyze laar helemaal uit het Noordhollandse Edam moest komen, kan te maken hebben met zijn octrooi uit 1630. Hij had nl. een verbe-

terd scheprad ontworpen "om het water hooger op te werpen, ende meer waters uyt te brengen, sulcx door de vergrootinge van 't scheprad," (Doorman, pag.183). Uit het bestek bleek trouwens, dat de Vyzelaars een binnenkruier hadden gebouwd. Daarin stond o.a: "deur yder tafelenstuck te boren twee crammen om de molen te cruyen". (Bicker-Caarten).

Aardig is te vermelden dat deze binnenkruier nog altijd bestaat, alleen niet meer in Leiden. Hij was daar overbodig geworden en in 1693 opgekocht door het bestuur van de Hondsdijkse polder en staat nu als Hondsdijkse Molen in Koudekerk ad Rijn.. Vyzelaar's "crammen om de molen te cruyen" functioneren dus nog steeds! (Bicker-C. Pag. 86 en ZH molenboek, 1980).

Overigens leek men in Zuid-Holland weinig brood te zien in binnenkruiging, want al een paar jaar na de bouw in Leiden werd hij voorzien van spruiten en schoren en pas bij de laatste restauratie in 1982 weer in originele staat teruggebracht. Het is de enige achtkante binnenkruier buiten Noord-Holland.

Naarden

In 1623, twee jaar na het 12 jarig bestand in de 80 jarige oorlog met Spanje, ondernamen enkele rijke Amsterdammers een eerste poging om het Naardermeer droog te malen. Dat viel lelijk tegen, de vier ingezette molens konden de opvoerhoogte nauwelijks aan en steeds braken er "camraden". (Gottschalk) Ondanks deze problemen viel het meer in 1629 droog en begon de verkaveling. Maar aan oogsten is men nooit toegekomen, want nog in datzelfde jaar werd men gedwongen het meer weer vol te laten lopen. Want Amsterdam liep groot gevaar. Een Spaans leger, onder generaal Montecuculi was de Veluwe opgemarcheerd, had zonder slag of stoot Amersfoort veroverd, Hilversum in brand gestoken en de Spanjaarden lagen al bij Naarden, precies op de plek waar de hoge zandgronden overgaan in laagveen. En daar stopte de Spaanse opmars, want ze stonden ineens voor een onafzienbare plas water! Op last van de overheid waren alle polders onder Amsterdam geïnnundeerd, inclusief de nieuwe Naardermeerpolder. De Hollandse Waterlinie was toendertijd een onneembare vesting. De Spanjaarden hebben de hoofdstad nooit bereikt.

In 1648 was de oorlog afgelopen en in 1649 ondernamen de Amsterdammers een tweede poging. En toen verscheen Wheler weer op het toneel. In Leiden was men hem liever kwijt dan rijk en dus zocht Wheler naar nieuw emplooi voor zijn schepschijf, waarvan hij nog altijd het octrooi bezat. Het was in 1644 zelfs nog met 10 jaar verlengd! Het droogmaken van het Naardermeer was een mooie kans en men nam geen halve maatregelen. De vier molens waarmee men het meer in 1629 met moeite had drooggelegd stonden er nog. Om het malen vlotter te laten verlopen werden ze uitgerust met grote schepschijven van 7,6 meter doorsnede. Ze hadden ieder 12 spiraalschoepen die het water onder de as loosden. De schijf moest 60 cm in het water hangen, zodat elke schijf ongeveer 2 à 2,5 m hoog opvoerde. Na elke halve omwenteling kwam het water er bij de as uit. Maar er rezen problemen. De schijven kwamen met "slappe winden" moeilijk rond, terwijl ze bij harde wind hun water niet snel genoeg kwijt konden. Daar kwam nog bij dat de schepschijven door hun grootte niet in de krimp van de (reeds bestaande) molens pasten. Daarom draaiden ze noodgedwongen aan verlengde waterassen buiten de krimp, (een schepschijf kan het zonder krimp). Maar dat veroorzaakte zoveel "slingering, onnutte werking en schuuring", dat "zoodanig dreunde en kraakte, dat het wel 200 roeden ver gehoord kon worden". Nog in hetzelfde jaar, Sept. 1649 staakte men de poging. Daarop is Wheler vertrokken en nooit meer teruggezien. Er rustte geen zegen op zijn schepschijf..

Om dit verhaal af te maken: In 1804 en in 1831 verschenen er weer nieuwe plannen tot droogmaling, die afketsten. Uiteindelijk, in 1883, kreeg de toenmalige eigenaar van het Naardermeer, Jhr. J.W.H. Rutgers van Rozenburg het met veel moeilijkheden nog één keer droog. Maar er was veel te veel kwelwater (de Hilversumse zandgronden lagen immers vlakbij) en daarom liet men de polder in 1886 maar weer vollopen. Nu is het een paradijs voor duizenden gewone en zeldzame vogels.

Van de schepschijf wordt dan niets meer gehoord. Nooit meer? Nee, want na een diepe, honderdjarige slaap komt hij een paar polders verder, in de Watergraafsmeer onder Amsterdam, weer tot leven. Dat verhaal lezen we in de volgende Gildebrief.

Bronnen

- Bernard Belidor: "Architectura Hydraulique", 1740
- A.Bicker-Caarten: "Middeleeuwse watermolens in Hollands polderland", 1990
- G.Doorman: "Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16e - 18e eeuw", 1940
- M.K.E.Gottschalk: "Het Naardermeer en zijn omgeving historisch-geografisch bezien", 1961
- Vitruvius: "De Architectura", vertaling Ton Peters, 1997
- Jan Barentsz. Westerdijk: "Bewijs van de Hoedanigheid en Wercking der geotroyeerde waterscheparden by Jonker Willem Wheler, vergeleken tegen de tegenwoordigh gebruikelijke Heffraden", 1645

MOLENSTENEN

Molensteenfabriek Van Vugt levert u naar keuze massieve maalstenen of stenen met een zachte uitslag. Ze worden vakkundig afgewerkt, prima gescherpt en goed onder de rij gebracht.

Wij kunnen u ook van dienst zijn met:

- ✓ nieuwe Duitse blauwe stenen;
- ✓ kunst- en sierstenen;
- ✓ het scherpen van molenstenen;
- ✓ deskundige informatie.

Bel voor inlichtingen vrijblijvend met:

H.J.A van Vugt

Molensteenfabriek

Zomereik 10

5682 HH Best (NL)

Tel/Fax: (+31) (0) 499-395454

Op reis met Gijs

Een zoektocht naar molens en hun verhaal (7)

Zeeland: Standerdmolen van Sint Annaland met molenaar Maris Kodde op het eiland Tholen

Zoals iedereen misschien wel weet bestaat Zeeland uit verschillende eilanden waar veel molens op staan. Keus genoeg, ook om uit te zoeken wat typisch Zeeuws is. Voor mij was dat tot voor dit eilandbezoek: de zee, het strand, het licht van de vuurtoren, de Zeeuwse tongval, de vrouwen met witte kappen in klederdracht. Maar op molengebied? We kozen twee eilanden: Tholen en Sint Philipsland. Zij vormen samen één gemeente met tien windmolens. Onze keus viel op de oudste molen van het eiland, de standerdmolen van Sint Annaland en we maakten een afspraak met de ervaren molenaar Maris Kodde.

Brood eten aan de dijk

Op een zonnige dag richting Tholen. De weg is stil en het land ligt er vruchtbaar bij omringd door dijken met eindeloze rijen bomen. En er is wind! We rijden over Goeree-Overflakkee over een gedeelte van de Grevelingendam over de Philipsdam naar Sint Philipsland. Onze eerste stop is voor de lunch aan de rand van het dorp Sint Philipsland, waar volgens onze informatie een geel geverfd houten achtkant "De Hoop" moest staan. We rijden langs de watertoren en komen zo bij "De Hoop", die prima wind zou kunnen vangen op deze vrije plek op de dijk. Hij staat er verlaten bij. Het is een korenmolen van het Zeeuwse type uit 1724.

We eten onze boterhammen met uitzicht op het water, de Krabbenkreek. Aan de overkant ligt Sint Annaland.

Molen "De Hoop" met een fraai geel geschilderd en gepotdekseld achtkant

Even bladeren in het molenboek en vervolgens klimmen we de dijk op om de gepotdekselde molen te bekijken. Typisch Zeeuws is de windvaan in de vorm van een rimpelende Nederlandse driekleur en de fundatie van acht gemetselde teerlingen, zodat je zó onder de molen door kunt kijken. Er is een kruilier en er zijn aparte ijzeren ringen om de betonnen kruipalen. De molen verkeert in een slechte staat van onderhoud. Dat is jammer.

Typisch voor Zeeland, kleine grondzeiler molens geplaatst op acht teerlingen

Molen de "Vier winden" te St Annaland

Geluk bij "De Vier Winden"

Het dorp Sint Annaland is snel gevonden. Rijdend over de dijk zien we de twee molens staan. Het eiland Tholen is uniek gezien het feit dat dorpen twee molens hebben of hadden. Dat komt in de rest van Nederland maar zelden voor. Dat de aanwezigheid van twee molens soms tot concurrentie kan leiden, blijkt wel uit de volgende anekdote: In het plaatsje Oud-Vossemeer stonden twee korenmolens De Vos (standermolen) en Zelden Rust. Deze laatste ronde stellingmolen kreeg de naam De Jager uit haat tegen de molenaar van de Vos. Die Vos moest geschoten worden! Deze standermolen werd in 1928 afgebroken. Molenaar Maris Kodde heeft jaren De Jager in bedrijf gesteld.

Omdat we nog tijd genoeg hebben rijden we eerst nog langs de andere molen "De vier winden", een witte stenen korenmolen met stelling. Typisch Tholens is de achterbaard. We lopen naar het hek en hebben geluk, want de molenaar betreedt op datzelfde moment de molenwerf en na een begroeting laat hij ons in vogelvlucht de molen zien. Jammer genoeg wordt er niet meer gemalen, maar alles duidt nog op een actieve maalderij. Zoals twee koppels stenen, de steenkraan, een fleurig geverfde reguleur, een grote buil, het gaffelwiel en het sleep-luiwerk. Deze molen uit 1847 verkeert, evenals De Hoop, in een slechte staat van onderhoud. De particuliere eigenaar doet er niks aan en de molenaar houdt zijn hart vast voor brokken. In de kap zien we om en om houten en ijzeren kruirollen en een houten bovenas met gietijzeren insteekp. Maar dan is het tijd om te gaan.

Standermolen "De oude molen" Sint Annaland

Molenaar Maris Kodde staat in de deuropening van de gesloten standervoet met een paraplu van dakleer. We maken kennis en komen er snel achter dat we niet alleen mogen praten, maar ook de handen uit de mouwen moeten steken.

"De oude molen"

De molen moet een paar palen krimpand gekrooien worden en dat is niet iets voor "watjes". Veel spek eten en oefenen, dat heeft molenaar Kodde tot dit krachtniveau gebracht. Hij kan namelijk alleen, staand tussen de nonnen en de kandelaars, het windkoppel rond krijgen. Het kruitouw zit om de paal geslagen. Wij mogen het ook proberen. "Vroeger zat er een lier", vertelt Kodde, "dat ging veel lichter".

Het is zwaar kruien met een klein windkoppel.

Als het gevlucht naar het westen staat, zetten we de staart vast met de bezet- en spaakketting. De molenbio-top is niet ideaal. Maris wijst op de huizen en de rij met bomen op de Havendijk. Hij had hierover een brief geschreven aan de Hollandsche Molen en geklaagd bij de gemeente. "Draai" hem maar van de andere kant", dat was de oplossing van een molenleek.

Hoe lang bent u molenaar? "Vanaf mijn veertiende jaar", vertelt Kodde, "ben ik er ook nog wel een tijdje vanaf geweest, bij de evacuatie in 1953".

Tot 1960 hebben ze graan gemalen met de molen. Soms dag en nacht. "Dan kwam de nachtwaker op de deur kloppen, als er wind was". Ze woonden met z'n

Zeilmakerij van Neerven bv

opgericht

1925

**van Neerven's
MOLENZEILEN**

'N BEGRIP

**VOOR DE MOLENAAR IN
NEDERLAND, BELGIE
EN DUITSLAND
IN KATOEN, WK77 EN
MARLON BOLUS ROOD**

**D.van Erpstraat 1
5341 AK OSS Nederland
Telefoon 0412-624028
Telefax 0412-627973**

Sinds 1925

elven in het huisje tegenover de molen, waar Kodde nog steeds met zijn vrouw woont. *Wat vindt uw vrouw van molens?* "Ze moet niks meer van molens hebben. Slechte ervaringen. Het was armoe troef en toen mijn broer ziek werd moest ze met zware zakken sjouwen. Maar dat ik regelmatig naar de molen ga, vindt ze goed. Gelukkig zijn de mensen in het dorp erg gesteld op "ouwe meule".

Geschiedenis en "Het Toverkot"

Vanaf de 15^e eeuw hebben er op deze plek verschillende molens gestaan. De molen was oorspronkelijk een dwangmolen, dat betekende dat de inwoners verplicht waren om hun koren op de molen van hun heer te laten malen. De ambachtsheer moest de molen in goede staat houden. De houten molenas werd eens in de circa 30 jaar vernieuwd. In 1684 werd de huidige standerdmolen gebouwd. Het is daarmee het oudste maalwerktuig van Tholen. In de jaren die volgden heeft de molen veel te kampen gehad met hevige stormen. Molenaar Jacobus Rijnberg kocht de molen in 1760, die hij de jaren ervoor had gepacht. Hij moest windrecht betalen (fl. 180,- per jaar), vier zakken tarwe aan de armen en twee leren brandemmers aan het dorp geven. Het windrecht is in 1857 gehalveerd en bij de verkoop in 1966 afgekocht. Van 1881 tot 1960 maalden drie generaties Kodde op de standerdmolen. Tijdens de restauratie (in 1966) is niet alleen het bovenhuis verkleind, maar ook roodbruin geschilderd. Verder is er een ijzeren hoepelvang aangebracht.

De volgende anekdote is aan de molen verbonden: jaren voor de oorlog maalde de molen 's nachts door. Men stopte even met malen en kon daarna de molen met geen mogelijkheid meer aan de gang krijgen. De oorzaak was niet te achterhalen en men wachtte tot de dageraad. De buurman hoorde van het voorval en vroeg wat er aan de hand was. De molen was betoverd, was het antwoord. Aan iedereen die het horen wilde, werd dit verhaal doorverteld. Alle dorpingen geloofden het, want het paste in de sfeer. In de 19de eeuw werd Sint Annaland "Het Toverkot" genoemd, omdat er mensen

woonden die beschuldigd werden van hekserij. Achter de ware toedracht kwamen de molenaars al bij het ochtendgloren: een klein koperen gewichtje was in het graan gevallen en tussen de molenstenen terecht gekomen.

Kijkje bij de voet

Een gesloten voet, die altijd gesloten geweest is. Op de vier teerlingen liggen per teerling vier zonneblokken, waarop de twee kruisplaten liggen. Vanaf het einde van de kruisplaten lopen de binnen- en buitensteekbanden schuin naar boven naar de zetel. Kodde wijst naar één van die zonneblokken, waar boktorren een complete tunnel door gegeten hebben. "Hier zijn ze nu al drie jaar mee bezig.

Of het hout nu behandeld moet worden of niet. Dan willen ze met een apparaat komen, waarmee ze kunnen horen of ze er nog zitten, die boktorren". Hij pakt verpulverd hout "Nou die zitten er nog!"

Op het kruispunt van de kruisplaten zien we de stander, die er met een klauw overheen valt en vastgezet is met opsluitklossen en sleutelwigen.

Tegen de houten wand staat een stuk potroede, die een eeuw door de askop gestoken zat. Maris Kodde laat zien hoe de roe geklonken is. "Iemand van het museum wilde" hem hebben, maar hij is nooit opgehaald. Weet je, dat die dingen heel snel verroest zijn?"

Slakken

We lopen naar buiten en Kodde wijst naar buiten "Dat zijn de slakken", zegt hij in het Zeeuws. We zien de slekken onder de lange burriebalken, hierdoor rust de kast voor een klein deel op de zetel. De steenbalk, die om de stormpen draait en die het grootste gedeelte van de kast moet dragen, wordt hiermee enigszins ontlast. Het kruien wordt er niet lichter door.

"Gaan jullie mee naar boven?" Maris loopt de steile trap op, gaat via het bordes de kast binnen en laat zijn variant zien op het leken-touw. Hij legt uit hoe je met latten en wiggen de vangbalk muurvast kan zetten.

In deze ruimte zien we een maalbak en

Hou streekkeigenschappen in ere!

Marc Crins Molenzeilen

- ☛ *Nieuwe molenzeilen; diverse mogelijkheden.*
- ☛ *Reparaties van uw oude zeilen.*
- ☛ *Lui-matten*
- ☛ *Bil kussens (in zeildoek)*
- ☛ *Andere aanverwante artikelen*

Vraag vrijblijvend een offerte aan!

paardebloemstraat 28 -- 5953 GV Reuver
tel.: (077) 474 80 33 -- fax: (077) 474 80 34
gsm: (06) 20 94 98 05
www.molenzeilen.com

De slekken onder de voegburrie balken

rechts in het zijgebint een dikke moerstijl in plaats van twee spoorstijlen. Kodde spreekt niet over een voor- en een achtermolen, zoals we bij een standerdmolen zien met een directe overbrenging van beide kanten van het bovenwiel naar de steenrondsels. Hij heeft het over het blauwe koppel (17der stenen) en het kunstkoppel (14der stenen). Ja, hoe ging dat. "Je moest malen en niet zo'n beetje leuteren!" lacht Maris. De ijzeren hoepelvang wordt bediend door een trommelvang met een gaffelwiel als vangtrommel. Om de trommelas zit een ketting, die verbonden is aan de vangbalk. Vanaf alle hoogtes in de kast en beneden kan men de vang bedienen. Dat dat heel functioneel is, zien we later als het paltouwje breekt en de pal (die nooit gebruikt wordt) op de kammen van het bovenwiel tokkelt. Kodde houdt direct de molen aan. We klimmen de trap op naar boven. "De

Bediening van de ijzeren bandvang met een gaffelwiel

windpeluw is bij de restauratie naar binnen gebracht", vertelt Kodde, daardoor is de ruimte in de kast drastisch verkleind. Hij had er als molenaar niks over te vertellen, maar vindt het nog steeds een kwalijke zaak. Voor een echte pal is er geeneens ruimte, daarom zit er zo'n raar ding. "Een doekje voor 't bloeden". In het steenrondsel zien we nieuwe staven van palmhout, glad met een vage beet van glanzende was. Kodde had eerst, van hout dat hij op de Zeedijk gevonden had, zelf staven gedraaid. Hij pakt er één bij, "Die doen niks dan vreten", vertelt hij.

Zeil voor

Dan wordt het tijd om zeil voor te leggen. Kodde laat zien hoe hij knoopt op zijn eigen manier. De hoektouwen worden niet te strak en een eindje van elkaar om de heklat gewonden, zodat je natte gekrompen touwen gemakkelijker los kunt krijgen. We maken vier halve, de twee zwichtlijnen knoopt Maris samen.

De zeilen voorleggen

Als alle vier de enden voorzien zijn van zeil hangen we de veiligheidstouwen, met rood/witte linten op. Ze hingen netjes "opgeschoten" binnen. Dan mag ik de vang lichten van de oudste molen van Tholen.

Bent u instructeur? Kodde knikt, hij heeft wel wat leerlingen gehad. Op dit moment heeft hij er één. Naar vergaderingen van het Gilde gaat hij niet. Hij komt eigenlijk zelden uit zijn dorp. Toch heeft hij banden buiten Zeeland, want ieder jaar komt molenaar Dick Prins van korenmolen "de Eersteling" uit Noord Holland bij Maris Kodde op bezoek. Dat de contacten van molenaar Kodde zelfs van overzee komen, blijkt wat later als een vrouw naar de molen komt met een bijzonder verzoek. Of Maris de Amerikaanse vlag wil hijsen, want de Amerikanen zijn in Sint Annaland en zagen de molen draaien. Kodde heeft inderdaad de stars and stripes met vlaggenstok in de molen staan en glunderend hijst hij hem

Het eenvoudige afschietwerk

met stok en al naar boven. Ver boven het aparte luikapje. "Zoals bij een zeeschip", lacht hij. Dan komen de Amerikanen de trap al op en nemen wij afscheid.

Bronnen:

- Informatieblad van Standerdmolen Sint Annaland
- Website van Vereniging De Hollandsche molen: <http://www.molens.nl>
- *Basis cursus Vrijwillige molenaar*, H.5 Het staande werk, 5.1.0/ 5.1.4, De standerdmolen.
- *Molens in Zeeland, gefotografeerd en per regio beschreven*, samenstelling en teksten Frans Weemaes, De Zeeuwse Molen, Goes 2003
- Met dank aan molenaar Maris Kodde en Teun van Geest.

Alice de Wit
de reizende correspondent

Herkent u dit?

Vaassen, juli 2003

Voorval uit de praktijk

Je komt tot de ontdekking dat je paspoort is verlopen en gaat, gewapend met twee goed gelijkende pasfoto's, naar het Gemeentehuis. Netjes een nummertje trekken en na een minuut of vijf ben je aan de beurt. "Mijnheer, de paspoortuitgifte is van negen tot twaalf, dus komt u morgen maar terug," krijg je dan te horen. Teleurgesteld wil je weglopen als je een ingeving krijgt. Je zet je zondagse gezicht op en zegt vriendelijk tegen de juffrouw achter de balie: "Oh sorry, dat wist ik niet, maar wat is het probleem? U bent er, ik ben er, hier is mijn oude

paspoort en ik heb pasfoto's en geld bij me". Dan is er aan de andere kant even een reactie die het midden houdt tussen verbazing en medelijden. Wanneer de bedoeling van jouw opmerking tot haar is doorgedrongen laat de juffrouw haar anders zo ambtelijk geregisseerde houding varen en zegt met een glimlach: "Nou, vooruit dan maar". Ambtenarij? Ja, zo kan ambtenarij ook zijn.

Een ander voorval uit de praktijk

Je vindt dat je als molenaar in opleiding na anderhalf jaar het examenstadium hebt bereikt. Je hebt al die tijd keurig je maalboek bijgehouden en daaruit blijkt dat de verplichte uren zijn gemaakt. Dus heb je op een van de lesavonden het boek ingeleverd en ben je door de instructeur aangemeld voor het toelatingsexamen. Na enige tijd wordt de aanmelding door de examencommissie schriftelijk bevestigd en ik word uitgenodigd op de standerdmolen van Jan Smit in Ede. Nog een week of vijf de tijd om de molen te leren kennen, dus wat kan me gebeuren? Nou, meer dan je zo op het eerste gezicht zou denken. Op de eerstvolgende lesavond wordt mijn uitnodiging voor het examen namelijk ingetrokken. Ik heb volgens de Gelderse examencommissie niet de vereiste dertig uur op een ander type molen gemaakt. Wel opleiding gehad op vier verschillende molens, maar niet van het juiste type. Nu kun je discussiëren over wat men bedoelt met 'het juiste type', maar zover wilde ik het niet laten komen. Ik gooide het over een andere boeg. "Wat is het probleem? Ik moet examen doen op een voor mij ander type molen (een standerdmolen) en er zitten vijf weken tussen de aanmelding en het examen. Ik ben er al twee keer geweest en ook de resterende weken ben ik daar iedere zaterdag. Dan heb ik op het moment van examen doen toch ruimschoots aan de eis van 30 uur voldaan?" Even was er een reactie als die bij de juffrouw op het Gemeentehuis, maar deze opponent hield zijn ambtelijk voet bij het dito stuk. "Nee, nee, dat had ik helemaal verkeerd. Op 1 mei moest de aanmelding voor het examen binnen zijn, vergezeld van een juist ingevuld maalboek!" Ik mocht wel examen doen, maar dan voor 'spek en bonen'. Vrijwilligerswerk? Nee, dit lijkt verdacht veel op ambtenarij. Toch jammer van de uren die vrijwilligers aan mij hebben besteed. Het was tevergeefs, want ik haak af.

Molenweekend

Noord-Holland-zuid

Zaterdag 11 en zondag 12 oktober 2003
Van 10:00 tot 17:00 uur

De Stichting Molens Zuid Kennemerland komt met het initiatief een molenweekend te organiseren in het zuidelijk deel van Noord-Holland.

Tijdens het weekend zullen diverse molens in en rond Amsterdam en Haarlem hun deuren openen voor molenaars, molen-lichebbers en andere belangstellenden.

Wij hopen dat velen van u onze kant op zullen komen en wij zullen u dan ook met veel plezier ontvangen!!!

Meer informatie op: www.smzk.web.ms

Dick v.d. Outenaar

De brandweer, molens en hulpverlening

Inleiding

Als kind wilde je treinbestuurder, politieman of brandweerman worden. Alle drie beroepen spraken je als kind erg aan daar de desbetreffende mensen bij hun werkzaamheden nogal op de voorgrond treden.

De laatste genoemde zeer zeker als er in je woonplaats een brand was en je zag daar de mannen in het zwart met een helm op rijkelijk voorzien van glinsterend koper.

Ze traden op bij een brand die op zich al imponeerde maar als je dan zag dat deze mensen heel dicht bij het vuur hun werk deden was je zondermeer verkocht.

Dat was ook de tijd dat deze mensen al of niet op vrijwillige basis hun werk deden, maar dan ook alleen als er een brand te blussen viel.

Die tijd ligt ver achter ons de brandweer is een beetje manusje van alles geworden. Nu worden ze gealarmeerd voor iedere calamiteit die zich voor doet. Het is een kat die wel de boom in durfde maar er weer uit is weer iets anders. Er heeft zich een zwaar ongeluk voorgedaan op de weg, of er is inderdaad brand. Drie geheel verschillende klussen waartussen een scala aan andere calamiteiten schuil gaat, van een aard zo gek kan het niet zijn.

Maar nu wat hebben brandweerlieden te maken met molens?

Ik zou haast zeggen dat merk je van zelf als er brand uitbreekt maar daar doelen we niet op.

In en om de molen kunnen zich ook een uitgebreid pakket calamiteiten voor doen waar velen van ons geen weet van hebben, gelukkig zou ik zeggen.

De brandweer en de molen

Het is echter een instelling die we als molenaar soms hard en hard nodig kunnen hebben. En daar gaat dit verhaal over.

Bij brand heb je hen zondermeer nodig, maar wat te doen als de molen in bedrijf is en de molenaar overkomt iets waardoor hij niet meer bij machte is om de stug door draaiende molen tot stilstand te brengen.

Dit kan zijn ten gevolge van een val van een trap, een lichte hart aanval of zondermeer een flauwte door welke oorzaak ook.

Beschikt men dan als molenaar over een mobiele telefoon dan is gelukkig de mogelijkheid aanwezig om 112 te bellen.

Hierop zal door de meldkamer gereageerd worden door direct de politie in te schakelen en die roept in zo'n geval ook de hulpdienst bij uitstek, de brandweer, direct in het geweer.

Helaas dan komt het probleem. De molenaar is in een zodanige toestand geraakt als gevolg van het voorval, dat hij nog wel aanwijzingen kan geven maar dat is dan ook alles.

De goedwillende mensen kijken dan geheel vreemd aan tegen een molen die voor hun gevoel als een razende in de rondte tolt.

Maar hoe stop je zo'n gevaarte, want dat is het dan echt voor hen geworden.

De molenaar heeft wel iets gestameld over de vang maar waar zit dat ding, en als dit dan na enig heen en weer gepraat duidelijk is geworden wat doe je dan als volslagen leek. Het gevolg van dit alles is dat het probleem steeds groter wordt en de molenaar is inmiddels door de eveneens opgeroepen ambulance keurig ingepakt en afgevoerd, helaas de molen draait nog steeds.

Wat te doen in zo'n geval

Dit alles is onder veel en veel gunstiger omstandigheden tijdens een oefening op een molen geconstateerd door de daarbij aanwezige molenaar en de dienstdoende brandweer commandant.

Zo kwamen de molenaar en de commandant van de brandweer van Maarssen beiden tot de conclusie dat voorkomen is beter dan genezen, of wel waarom niet een aantal brandweerlieden leren hoe je een molen tot stilstand moet brengen in een dergelijk geval.

Het resultaat van dit gesprek heeft er toe geleid dat een dergelijke calamiteit inderdaad als oefening werd opgezet voor een aantal leden van drie brandweerkorpsen, n.l. die van Maarssen, Tienhoven en Utrecht Noord (Zuylen)

Bij de eerst volgende oefenavond werd dit aan de korpsleden voorgelegd en meer dan de helft van de aanwezigen melden zich direct spontaan aan, om deze voor hen uitzonderlijke oefenstof in theorie en praktijk te gaan volgen.

Inmiddels hebben reeds een dertigtal brandweerlieden aan het vangtouw gehangen en in de praktijk ervaring

Meer volk in je molenwinkel door samenwerking met de SOEZIE-club

Uniek promotioneel concept :

- Ruim assortiment 'alles om thuis te bakken'
- Gratis receptenmagazine voor je klanten
- Baklessen door professionele bakkers
- Interactieve site op internet www.soezie.be

Interesse?

Bel gratis (0800) 022 92 10. Vraag naar Rita Wanten

opgedaan, met het stoppen van een molen. Dit behoeft natuurlijk niet model met de roede voor de borst, het tot stilstand brengen is de hoofdzaak. Een collega molenaar is, in een dergelijk geval zeer zeker bereid om de molen op een later tijdstip af te zeilen en naar behoren vast te leggen.

De deelnemers aan deze praktijkcursus weten nu waar de vang (rem) zit en hoe er mee om te gaan.

Wellicht verdient dit navolging in den lande en de ervaring is, dat de corporsen van de brandweer als men er op gewezen wordt dat dit nodig is hier zeer enthousiast op reageren.

Kleine berichten en mededelingen

● VERZOEK AAN DE REDACTIE,

Vanuit Zweden ontvang ik het onderstaande bericht. Misschien is het mogelijk dit bericht in de volgende Gildebrieven te plaatsen. Er is vast iemand die iets weet of een tip kan geven.

Indien er reacties zijn, hoor ik dit graag van u.

Bij voorbaat dank

Jan Looijenga, vrijwillig molenaar Molen Welgelegen Heerenveen

molenwelgelegen@hetnet.nl

Beste molenaars,

Mijn naam is Pauline Stoltz en ik ben een Nederlandse die al ruim 20 jaar in Zweden woont.

Ik heb een kennis die molenaar is op een molen die Hammarlunda molen heet en die in het zuiden van Zweden ligt in de buurt van Malmö. De molen is van ca. 1870 en is een keer in de vijftiger jaren gerenoveerd. Nu is het weer zover en mijn vrienden zijn er al een tijdje mee bezig.

Ze zijn nu op zoek naar zeilen voor de wieken, maar weten niet helemaal hoe ze aan het materiaal moeten komen. Daarom kom ik bij u terecht. Wij dachten: als we naar een molenaar in Nederland schrijven, weet die misschien wel waar we moeten zoeken. Kunt u ons misschien verder helpen?

met vriendelijke groeten,
Pauline Stoltz

Noot van de redactie:

Dat is niet zo moeilijk, is inmiddels al geregeld.

● OVERIJSELSE MOLENDAG IN HET TEKEN VAN HET SOM-JUBILEUM

De Overijsselse Molendag op 6 september wordt dit jaar gehouden onder het thema: "Molens en hun historie". Dat heeft te maken met het feit dat de Stichting "De Overijsselse Molen" in 2003 een halve eeuw bestaat. In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt de officiële opening niet op één molen maar op vier molens gelijktijdig gehouden. Vertegenwoordigers van de provincie Overijssel, "Het Oversticht", "Landschap Overijssel" en het "Gelders Overijssels Bureau voor Toerisme" organisaties waarmee de SOM in de voorbije decennia veel mee heeft samengewerkt zullen deelnemen aan het openingsprogramma.

Bij elk van de vier molens heeft de "Werkgroep Overijsselse Molendag" (WOM) wandel en fietsroutes uitgezet die gratis bij die molens verkrijgbaar zijn. Bezoekers van het openingsprogramma, dat om 10.00 uur begint, ontvangen bovendien gratis de fraaie Molenkaart van Overijssel.

Hoogtepunt van het openingsprogramma vormt de presentatie van het Molenkwartetspel. Een spel dat het

mogelijk maakt spelenderwijs met alle molens van Overijssel kennis te maken. Verder zal de Molendag 2003 in samenwerking met Het Gilde van Vrijwillig Molenaars, afdeling Overijssel in het teken staan, van een donateursactie ten behoeve van de jubilerende molenstichting. Iedereen die zich die dag bij één van de molens opgeeft als donateur van de SOM, ontvangt dit kwartetspel na betaling van de contributie gratis. Ook de molen die de meeste nieuwe donateurs aanbrengt mag op een aardigheidje rekenen.

Overigens is het tot en met de Overijsselse Molendag nog mogelijk om iemand die zich de afgelopen jaren bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de Overijsselse molenwereld, voor te dragen voor de speciale onderscheiding die de SOM in het leven heeft geroepen.

Kandidaten kunnen schriftelijk worden aangemeld bij de voorzitter de:

Werkgroep Overijsselse Molendag:

Stichting "De Overijsselse Molen", p/a Begoniastraat 17, 7601 AA Almelo of per email: eurocamping-molen@hetnet.nl.

● MOLENDAG TIELERWAARD

Een goeie traditie moet in ere worden gehouden. Op de 2e zaterdag in november, 8 november dus, zijn de molenaars van de molens in de Tielerswaard weer paraat om alle mensen met een molenvirus te ontvangen. Er zijn in de Tielerswaard niet zoveel molens overgebleven, maar die er nog staan zijn een bezoek meer dan waard.

Wat denk je bijvoorbeeld van de poldermolen van Wadenooijen? Midden in de bouwactiviteiten van de Betuwelijn (hoe lang nog) staat deze ruime poldermolen met zijn gietijzeren onderwiel en gietijzeren bonkelaar (geen houten kammen). Hij staat er niet alleen te staan, maar hij maalt ook nog !!!

Geldermalsen kent 2 molens: de beltmolen De Bouwing en de poldermolen, bewoond maar ook voor u binnen te bezichtigen.

Dan is er de witte stellingmolen "De Vlinder" bij Deil. Petro van Doorne laat graag foto's en sporen zien van de brand in deze molen, in het jaar dat "De Haas" werd omgedoopt tot "De Vlinder". Natuurlijk moet je "De Kasteelmolen" van Waardenburg bezoeken. Dit zeskantje uit de 18e eeuw heeft, ondanks zijn opvijzeling, de oorspronkelijke sfeer goed weten te behouden. Bovendien heeft Waardenburg ook nog zijn poldermolen met zijn Dekkerpompen.

De "Blauwe Reiger", stellingmolen van Haaften, biedt naast het oorspronkelijke interieur ook een prachtig uitzicht over de Waal.

Met de laatste wipmolens van Gelderland, te Hellouw sluiten wij deze rij. De "Voorste-" of "Hooglandse Molen" in het uiterlijk dat hij bij de restauratie van 1953 kreeg, en de "Achterste" of "Laaglandsemolen" wat rustiger, gedeeltelijk terug gebracht in haar oorspronkelijke uiterlijk. Bovendien vind je daar ook de weidemolen "t' Veertje", gebouwd in 1996 met gebruikmaking van oude onderdelen.

De molen van Varik, "Den Bol", draait wel, maar is helaas niet te bezoeken.

De openingstijden zijn:

Wadenooijen	pm	10.00- 4.00
	km	12.00- 6.00
Waardenburg	pm	10.00- 5.00
Haaften	km	10.00- 4.00
Geldermalsen	km	10.00- 4.00
	pm	10.00- 5.00
Hellouw	pm	10.00- 5.00
Varik	bewoonde molen, niet geopend, draait wel	
Deil	km	10.00- 5.00.

Jan Knecht
Tel.0418581840

● **KANTSTENEN GERED VAN DE ONDERGANG
FRED DE ROOIJ**

Bij deze wat "plaatjes" van een stel kantstenen die recentelijk als blikvanger zijn geplaatst naast molen "de Speelman" in Overschie/Rotterdam.

Deze kantstenen die bij de poort van Speelmans Oliefabrieken stonden, dreigden te verdwijnen nu deze fabrieken zijn opgehouden te bestaan. Op aangeven van ondergetekende en de molenaar van de korenmolen "de Speelman" Ton Edixhoven hebben de voormalige eigenaren van de oliefabrieken, de Fam. Speelman, er zorg voor gedragen dat deze kantstenen niet op de schroothoop belandden doch een nieuwe plaats bij de (hun) gelijknamige korenmolen in Overschie verkregen.

De kantstenen komen uit de oliemolen de "Marie

Twee forse kantstenen op een dito doodbed of liggersteen. Het zou toch zonde geweest zijn, als deze combinatie afgevoerd was naar het "GROFVUIL".

Comelis" en is het laatste levende bewijs van deze, in 1922, gesloopte molen. Het is ook één van de laatste overblijfselen van de molengeschiedenis in Overschie. Het zou jammer zijn geweest als dit unieke overblijfsel voorgoed uit dit dorpsdeel zou verdwijnen.

Een summiere geschiedenis van de Marie Comelis is te vinden bij foto 29 in het boekje "de Molens van Rotterdam in oude ansichten deel 2 van J.S Bakker". Wellicht dat iemand of de Fam. Speelman meer informatie over deze oliemolen bezit om de toelichting bij eventuele plaatsing van het fotomateriaal op te luisteren.

DE

MOLEN
Wereld

GAAT VOOR U OPEN!!!

Geen molenliefhebber mag **MOLENWERELD** missen; het maandblad boordevol molens en aanverwante zaken als:

Actualiteiten
Bedrijf en Techniek

Molengeschiedenis
Molenbehoud

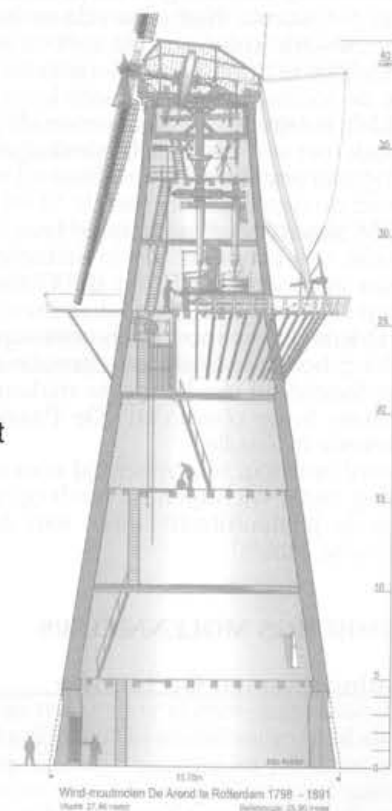
Biotoop
Opinie

Verder te veel om op te noemen... **MOLENWERELD** verschijnt elf maal per jaar in minimaal 32 pagina's per nummer op A4-formaat, omslag in kleur en rijk geïllustreerd.

Een jaarabonnement kost (in Nld.) 47,50 euro.

GRATIS: Nieuwe abonnees die zich voor 31 december 2003 opgeven ontvangen de laatste drie nummers van 2003 gratis!

Opgeven? Abonnementenadministratie **Molenwereld**
Antwoordnummer 12104, 2740 WD MOERKAPELLE
tel./fax 079-5931303, e-mail: jsbakker@cistron.nl

Oliemolen Maria-Cornelis nog in bedrijf in 1910. De molen was in zijn soort een hele grote en eigendom van de Fam. Speelman. De molen stond ten noorden van Overschie aan de westzijde van de Molensloot.

De molen werd gebouwd in 1876, stilgezet in 1921, waarna de molen in 1923 op 23 oktober totaal afbrandde.

● SYMPOSIUM "STRIJDEN VOOR MOLENS"

Op 19 november dit jaar zal onze Stichting "De Overijsselse Molen" haar vijftigste verjaardag vieren. Alle reden om dit samen met u te vieren en onder de aandacht te brengen van molen minnend Nederland. Mogelijk kunnen wij hiermee ook de interesse opwekken van potentiële begunstigers. Daarom organiseren wij op :

vrijdag 21 november 2003 ,
een symposium

Met als onderwerp "Strijden voor molens"
te houden in het Provinciehuis te Zwolle
(aanvang 13.00 uur)

Dit symposium zal een serieuze aanzet voor toekomstig (provinciaal) beleid zijn en zal de plaats van de molen in het Nederland van morgen behandelen in de breedste zin van het woord. Niet alleen de molen als monumentaal bouwwerk komt aan de orde maar ook de landschappelijke, economische, toeristische en zeker niet als laatste de sociaal culturele waarde komt aan bod.

Inmiddels is bijna gereed gekomen de jubileumuitgave, een boek met een 'menselijke' verslaggeving, d.w.z.: vermelding van anekdotes gecombineerd met een beschrijving van de geschiedenis van de SOM en van hetgeen de SOM bereikt heeft gedurende haar 50 jarig bestaan. Natuurlijk ook een korte blik in de toekomst.

Wij zijn zeer verheugd, dat de Commissaris van de Koningin in Overijssel, mr. G.J. Jansen het eerste exemplaar tijdens het symposium in ontvangst wil nemen.

Na afloop houdt de SOM een receptie en in de ochtend is er gelegenheid om kennis te maken met molens en molenaars in de oliemolen "De Passiebloem" aan de Vondelkade in Zwolle.

Uiteraard ontvangt u te zijner tijd voor deze dag een uitnodiging, maar wij hopen nu reeds op uw aanwezigheid tijdens de jubileumfeestviteiten van de Stichting "De Overijsselse Molen"

● LIMBURGS MOLENNIEUWS

Toelatingsexamen Op tournee

Het toelatingsexamen is voor velen de eerste maal dat men als lid in opleiding daadwerkelijk getest wordt op de kennis en zeker de vaardigheden die je als aankomend molenaar hebt eigen gemaakt, zo ook voor Machiel Baltussen. Zijn instructeur Toon van Ass, vond waarschijn-

lijk de tijd aangebroken dat het maar moest gebeuren. Als molen was door de afdeling de standerdmolen "Sint Lindert" te Beegden uitgekozen. Daar het allemaal diende te gebeuren in maart van dit jaar trof Machiel het niet, want de vorst had de zeilen, nat zijnde lekker bevroren. Dus allereerst diende deze vakkundig, dus voorzichtig uitgerold te worden. De toeziende examinatoren Kuitert, Feijen en Nijs vonden alles naar wens gegaan en de theorie leverde ook geen al te grote problemen op. Daar er voor die dag slechts één kandidaat was om tot op het bot door te zagen namen een drietal leden in opleiding de kans waar. Al met al een goed bestede dag voor de leerlingen en de commissieleden.

Op Toernee

Maar dat was niet het enige dat aldaar gebeurde. Jaap Kuitert en Leon Kiggen hadden gezamenlijk een excursie georganiseerd. In tegenstelling tot andere jaren zocht men zijn heil niet in het buitenland maar bleef men relatief dicht bij huis.

Men zocht het nu in het Overijsselse, een streek met molens voor een ieder wat wils. Men bezocht de molens van Gorssel en Wissinksmöl en de watermolens Haaksbergen en Eibergen. Een bescheiden programma maar uiterst leerzaam.

Als toetje bracht men nog een bezoek bij de touwslagerij te Gorssel.

De groep was gemêleerd samengesteld uit molenaars van wind- en water gedrevenmolens. De laatst genoemden gingen dit keer voor het eerst mee op reis.

Machiel bezig met koude vingers de zeilen voorzichtig lospeuterende, onder toezicht van de heren examinatoren

Een fraai gezicht zoveel in molens geïnteresseerden op één foto. Geheel recht de organisator Jaap Kuitert

● JAARVERSLAG VAN DE SNUIFMOLENS

Van molens De Ster en De Lelie te Kralingen Rotterdam, ontvingen wij een keurig verzorgd jaarverslag over 2002, waarin opgesomd het wel en wee van deze beide zo bijzondere molens.

Keurig beknopt maar toch duidelijk worden de diverse zaken voor het voetlicht gebracht. Bijzonder interessant is het staatje van bezoekers en de herkomst van deze mensen. Welgeteld staan er 42 nationaliteiten vermeld, waarbij de vraag

rijst hoe komen al deze mensen op deze molens verzeild. Alle werelddelen komen er in voor, terwijl vele vrijwillige molenaars nog nimmer deze molen hebben bezocht. Uit ervaring weten we dat dit zeker als een gemis moet worden gezien.

We kunnen het dan ook van harte aanbevelen om eens naar de Ster en de Lelie te reizen, een welbestede dag is het resultaat.

Voor informatie kan men terecht op hun eigen website: www.medewerker.hro.nl/besja/doc2.htm

● MOLENAARS OF LEERLING MOLENAARS GEZOCHT

Standerdmolen " Zeldenrust " te Overasselt
vacature : gediplomeerde vrijwillig molenaar
contact : Dhr. F de Hoogh 06-41393070
Mvr. Arts -van Lin 024-6221608

Standerdmolen " Maasmolen " te Nederasselt
gem. Heumen (Gelderland)
gevraagd : 2e gediplomeerd vrijwillig molenaar

contact : Dhr. F de Hoogh vrijwillig molenaar
Nederasselt
06-41393070

Mensen die geïnteresseerd zijn om opgeleid te worden tot vrijwillig molenaar zijn van harte welkom.

Voor het lidmaatschap van het GVM geldt een opzegtermijn van zes weken. Leden die het lidmaatschap van de vereniging aan het einde van het verenigingsjaar (= kalenderjaar) willen beëindigen, dienen dit voor 15 november schriftelijk aan de ledenadministratie te hebben doorgegeven.

De Hollandsche Molen

Vereniging tot behoud van molens in Nederland

Aan alle moleneigenaren en
molenorganisaties in Nederland

Betreft: 3^e nieuwsbrief
Arbo en Molens

Amsterdam, 13 augustus 2003

Geachte heer/mevrouw,

Begin juni hebben wij u met onze tweede nieuwsbrief geïnformeerd over de stand van zaken rond het project Arbo en Molens. Daarin kondigden wij aan dat in september het model Risico-Inventarisatie en -Evaluatie voor molens met het daarbij behorende model plan van aanpak gereed is en besteld kan worden bij De Hollandsche Molen. Dit model zou toegelicht worden op een aantal informatiebijeenkomsten voor eigenaren en overige belangstellenden. In deze nieuwsbrief informeren wij u nader.

Map Risico-Inventarisatie en -Evaluatie voor molens

Het model RI&E en plan van aanpak is vervat in een multimap en bevat 90 pagina's. Kern van het model is een vragenlijst die u moet invullen. Indien uw antwoord aanleiding geeft tot actie, neemt u dat over in het plan van aanpak, met daarbij de prioriteit. Uiteraard moet u dan ook de aangekondigde maatregelen gaan uitvoeren. We hebben het al eerder gezegd: de RI&E voor molens is een **middel** om veiligheid op uw molen(s) te bevorderen, geen doel op zich. De RI&E is wel voor vrijwel alle eigenaren wettelijk verplicht. U kunt de RI&E ook door anderen laten uitvoeren; in onze vorige nieuwsbrief hebben wij hier uitvoerig bij stilgestaan. Tijdens de informatiebijeenkomsten presenteren we meer bijzonderheden.

Bestellen

U dient per molen één map aan te schaffen, ook als u de RI&E bijvoorbeeld door de Monumentenwacht laat uitvoeren. Er wordt op toegezien dat de betreffende map uitsluitend voor de betreffende molen gebruikt en niet gekopieerd wordt. Daartoe staat in elke map een uniek nummer, dat geregistreerd staat. Dit nummer heeft u ook nodig om toegang te krijgen tot specifieke informatie via onze website (zie hieronder).

Met het bijgesloten formulier kunt u één of meerdere mappen bestellen. De kosten bedragen:

voor eigenaren die lid zijn van De Hollandsche Molen: € 150,- excl. BTW

voor eigenaren die geen lid zijn van De Hollandsche Molen: € 200,- excl. BTW

Eigenaren die meer dan 5 molens bezitten en voor deze molens een map bestellen krijgen een korting van € 25,- per molen. Voor uw bestelling ontvangt u een factuur. U kunt de map(pen) meenemen als u deelneemt aan een informatiebijeenkomst. Bent u daarvoor verhinderd, dan wordt het materiaal u toegezonden. In dat geval worden ook verzendkosten in rekening gebracht.

Zes informatiebijeenkomsten

Verspreid door het land houdt De Hollandsche Molen in september en oktober zes informatiebijeenkomsten over de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie voor molens. Op deze avonden wordt een toelichting op de map gegeven en ontvangt u instructie hoe deze te gebruiken in de praktijk.

Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam — Tel. 020 - 623 87 03 — Fax 020 - 638 33 19

E-mail: dhm@molens.nl — Internetsite: www.molens.nl

Postbank 113590 — VSB Bank 89.56.04.019

De Hollandsche Molen

Vereniging tot behoud van molens in Nederland

- 2 -

Deelname is gratis en wordt dringend aangeraden. Bent u als eigenaar verhinderd, laat dan uw molenaar of iemand anders van deze mogelijkheid gebruik maken. Wij verzoeken u wel van te voren op te geven of u komt en met hoeveel personen. U kunt hiervoor gebruik maken van het bijgesloten formulier. Uw deelname wordt overigens niet nogmaals door ons schriftelijk bevestigd. De informatieavonden beginnen om 19.30 uur en eindigen uiterlijk 22.00 uur en vinden plaats op:

woensdag 10 september:	Hajé motel Heerenveen, Schans 65, tel. 0513-618633 routebeschrijving: www.hajerestaurants.com
dinsdag 16 september:	motel West-End Arnhem, Amsterdamseweg 505, tel. 026-4821100 routebeschrijving: www.vandervalk.nl
woensdag 17 september:	Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland, Veerdijk 32, Wormer, tel. 075-6474513. Routebeschrijving: www.cultureelerfgoednh.nl
donderdag 25 september:	hotel Nieuwerkerk a/d IJssel, Parallelweg-zuid 185, tel. 0180-321103 routebeschrijving: www.vandervalk.nl
dinsdag 30 september:	hotel Eindhoven, Aalsterweg 322, tel. 040-2116033 routebeschrijving: www.vandervalk.nl
donderdag 2 oktober:	molen De Hoop te Bavel, Schoutenlaan 72, tel. 0161-432491 routebeschrijving: www.korenmolendehoop.nl

Internet

Sinds begin juli treft u op de website www.molens.nl een speciale pagina aan over arbo met o.a. de tekst van de verschillende nieuwsbrieven en allerlei andere nuttige informatie. Indien u zich registreert met de toegangscode van uw map, kunt u ook de RI&E downloaden en invullen. Hierbij wordt een deel van het plan van aanpak automatisch opgesteld (dit wordt op de informatieavonden ook gedemonstreerd). U kunt ook eventuele vragen stellen via het speciale emailadres voor arbozaken. Wij zoeken dan de meest deskundige specialist die uw vraag beantwoordt.

Tenslotte

U kunt zich wellicht voorstellen dat het benaderen van alle eigenaren en zorgen voor een map RI&E voor alle molens in ons land een omvangrijke operatie is. Om praktische redenen hebben wij deze brief dan ook aan alle eigenaren en molenstichtingen en -verenigingen gestuurd. Wij verzoeken u op uw beurt binnen uw eigen achterban ruchtbaarheid aan deze nieuwsbrief te geven. Het is vooral van groot belang dat uw vrijwillig molenaar kennis neemt van de arboproblematiek en actief betrokken wordt bij de totstandkoming van RI&E en plan van aanpak. Wij verzoeken u dan ook hem, haar of hen op deze brief te attenderen (deze nieuwsbrief is tevens te downloaden via de websites van De Hollandsche Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars). Zij kunnen zich via de arbopagina op onze website ook opgeven voor een informatieavond.

In de hoop u op één van de informatiebijeenkomsten te mogen begroeten,

met vriendelijke groet,

Leo Endedijk, voorzitter
Projectgroep Arbo en Molens.

Bijlage

Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam - Tel. 020 - 623 87 03 - Fax 020 - 636 33 19
E-mail: ahm@molens.nl - Internetsite: www.molens.nl
Postbank 113590 - VSB Bank 895604019

BESTEL- EN AANMELDINGSFORMULIER

Naam eigenaar Provincie.....

(vertegenwoordigd door)

Adres

Postcode Woonplaats

Tel. E-mailadres

BESTELT HIERBIJ (aantal) EXEMPLAREN RI&E VOOR MOLENS, voor

Naam molen

Plaats

1

2

3

4

5

(indien u voor meer molens bestelt, kunt u de achterzijde van dit formulier gebruiken.

Lid van De Hollandsche Molen (gaarne aankruisen)?

☐ Ja

☐ Nee

INFORMATIEBIJEENKOMSTEN

☐ Wij zijn niet aanwezig op een informatiebijeenkomst; stuur de map(pen) naar bovenstaand adres.

☐ Wij zijn aanwezig op de volgende informatiebijeenkomst met personen en nemen de map(pen) dan mee.

☐ woensdag 10 september: Heerenveen

☐ dinsdag 16 september: Arnhem

☐ woensdag 17 september: Wormer

☐ donderdag 25 september: Nieuwerkerk a/d IJssel

☐ dinsdag 30 september: Eindhoven

☐ donderdag 2 oktober: Bavel

Dit formulier z.s.m. opsturen naar De Hollandsche Molen, Zeeburgerdijk 139,
1095 AA Amsterdam, of faxen naar 020 - 6383319.

Bericht van de Lesstofcommissie

Het is geruime tijd stil geweest rond de lesstofcommissie maar dat wil niet zeggen dat we stil gezeten hebben.

Ondanks dat de heruitgave, in verband met gewijzigde regels, van hoofdstuk 9 de Biotoop reeds nagenoeg klaar was, konden we hier helaas niet overgaan tot uitgave. De redenen die daartoe aanleiding gaven liggen buiten de lesstofcommissie.

De commissie zelf is achter de schermen echter wel verder gegaan met het afwerken van de andere hoofdstukken.

De hoofdstukken die nu in bewerking zijn de volgende:

- **Hoofdstuk 07.5 Rondsmeren**
Hierin wordt uiteengezet waar en waarmede we een molen moeten smeren.
- **Hoofdstuk 07.6 & .7 Specifieke taken**
voor de poldermolenaar en die voor de korenmolenaar.

- **Hoofdstuk 08 Klein onderhoud**, al die zaken die de molenaar zelf kan uitvoeren om de molen gangbaar te houden.

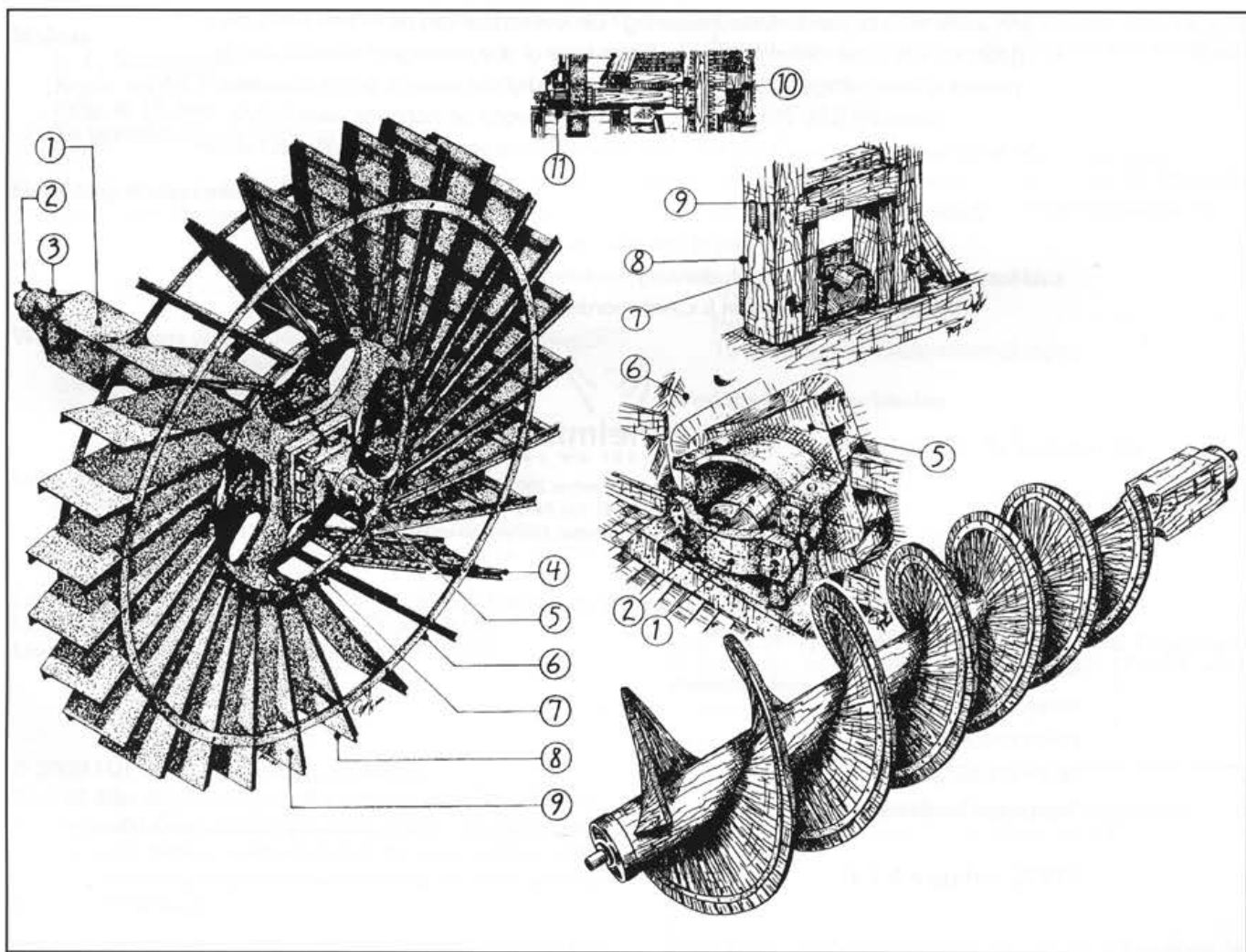
- **Hoofdstuk 11 De poldermolen**

De bouw en de werking.

Het hoofdstuk gemerkt met een ● is wat tekst en illustraties zover dat deze nog één maal door de fijne mazen van de commissiezeef moet, waarna het geheel naar de drukker kan.

Van de met een • is de tekst in concept gereed maar deze moet nog terdege gecontroleerd worden op inhoud en tekst. De meeste tekeningen zijn hiervoor reeds gemaakt. De laatst genoemde heeft echter de voorrang boven de anderen. Al met al zit er genoeg in bewerking, en we komen net zoals voorheen iedere drie weken bij elkaar om de nodige druk op de ketel te houden.

Hierbij een tweetal tekeningen die het bovenstaande zullen illustreren.

Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd.

Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk.

Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken.

Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters.

Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel.

U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar:

Wilhelmina Textieldiensten b.v., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.

wilhelmina
zorg voor uw zaak

Wilhelmina Textieldiensten b.v., Postbus 200, 5700 AE Helmond,

Telefoon: 0492 598181, Fax 0492 526105.

Steunpunten in Apeldoorn, Roosendaal, Hoogeveen en Woerden

- BON** Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- o nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
 - o het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - voor zover gereed.

Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.

De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen in de contributie!)

Verzamelinformatie - praktisch lesmateriaal

De prijs bedraagt € 35

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XXII - Bovenassen

Prijs: € 6 (inclusief porto)

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom?

Waarom helt de bovenas? De tonmolen.

Prijs: € 6 (incl. porto).

Mappen voor de basiscursus

Prijs: € 9 (incl. porto).

GRATIS UITGAVEN

- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Examineisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt u contact opnemen met:

Gildeverzendingen

H.P.A. (Hub) van Erve

Hoevense Kanaaldijk 9

5018 EA Tilburg tel. (013) 536 21 00

verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

HACCP-Rapport Hygiëncode

Te bestellen via Gildeverzendingen

Inclusief porto € 27,50

Exclusief porto € 22,50

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens

Ir. F. Stokhuyzen

Kopie op A4-formaat.

Prijs: € 12 (incl. porto)

Te bestellen bij de Gildeverzendingen

Opleiding Watermolenaar

Ing. J. den Besten

Te bestellen door overmaking van € 23

(incl. porto) op girorekening 139754

t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht

Wiekssystemen voor polder- en industriemolens

Te bestellen door overmaking van € 11,50

(incl. porto) op ABN AMRO rekening

55.44.45.050 t.n.v. G.J. Pouw te Naarden

Over molens der Fam Honig

Door: P. Boorsma

Prijs € 8,00 (incl. porto). Te bestellen bij Gilde verzendingen

Lesbrief Poldermolen compl. Prijs € 6,00

Lesbrief Korenmolen compl. Prijs € 6,00

Lesbrief Watermolen compl. Prijs € 6,00

Deze lesbrieven omvatten, De lesbrief voor de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Zingende Stenen

D.J. Abelskamp

Prijs: € 21 (incl. porto)

Dit boek is te bestellen door overmaking op Raborekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk

Veiligheid op Wind- en Watermolens

"De Hollandsche Molen"

Prijs € 5 (incl. porto)

Te bestellen bij Gildeverzendingen.

Werking van de pelmolen

Door: P. Havik

Prijs € 6,00 (incl. porto). Te bestellen bij Gildeverzendingen

Strijkstickers

Gilde embleem voor op de kleding

Prijs € 1.55

Te bestellen bij Gildeverzendingen

voor bestellingen van molen artikelen bij De Hollandsche Molen kan men gebruikmaken van het E-mail adres dhm@molens.nl

© 2002 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Allerhande informatie via onze website:
www.vrijwilligemolenaars.nl

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:

15 december 2003

Wie kopij op diskette aanlevert, gelieve dit te doen in WP07 of Word 98. Er kan ook kopij ingezonden worden via e-mail redactie@vrijwilligemolenaars.nl

